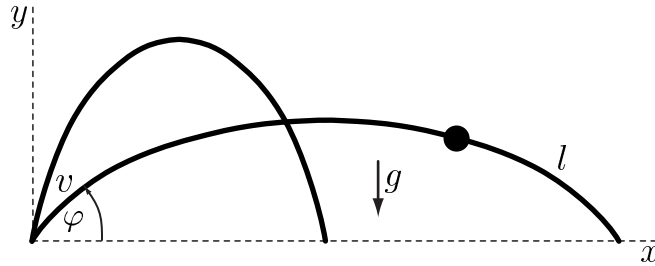

Příklad z teoretické mechaniky č. 1 (2016)

Studujte trajektorii projektilu, který byl v homogenním gravitačním poli vystřelen počáteční rychlostí v , a to pod úhlem φ vůči zemi. Počátek souřadnic (x, y) položte do místa výstřelu, vodorovnou osu x ztotožněte se zemí a svislou osu y zvolte vzhůru (proti směru gravitačního pole velikosti g), viz obrázek. Projektil považujte za hmotný bod a zanedbejte odpor prostředí.

1. Sestavte Newtonovy pohybové rovnice, najděte jejich obecné řešení a ukažte, že pro počáteční podmínky zadané v čase $t = 0$ je trajektorie projektilu dána vztahy

$$x(t) = v t \cos \varphi, \quad (1)$$

$$y(t) = v t \sin \varphi - \frac{1}{2} g t^2. \quad (2)$$

Kdy a kde dosáhne nejvyšší výšky? Neboli: určete $t_{\max}$, $x_{\max}$ a $y_{\max}$ pro daný úhel φ .

2. Určete, pro který úhel φ_x má projektil (vystřelený s danou počáteční rychlostí v) největší dolet v horizontálním směru x . Jaká je tato největší vzdálenost? Kolik činí, jestliže je projektil vystřelen ze zemského povrchu právě rychlostí zvuku?
3. Vyloučením časového parametru t z (1) a (2) odvoďte vztah $y(x, \varphi)$ pro tvar dráhy. Vykreslete (nebo načrtněte) ho pro několik různých hodnot úhlu vystřelení $\varphi \in [0, \frac{\pi}{2}]$.
4. Nyní spočítejte *délku* trajektorie od výstřelu po dopad na zem

$$l = \int \sqrt{dx^2 + dy^2} = 2 \int_0^{t_{\max}} \sqrt{\dot{x}^2 + \dot{y}^2} dt$$

pro pohyb projektilu (1), (2). Ukažte, že

$$l(\varphi) = \frac{v^2}{g} \left[\sin \varphi + \cos^2 \varphi \ln \left(\frac{1 + \sin \varphi}{\cos \varphi} \right) \right]. \quad (3)$$

5. Diskutujte limitní případy délky trajektorie $l(\varphi)$ pro $\varphi = 0$ a $\varphi = \frac{\pi}{2}$.
6. Odvoďte podmínku, pro jaký úhel φ_l je délka trajektorie (3) *největší* (při stejné počáteční rychlosti v). Numericky ji vyřešte, tedy explicitně nalezněte hodnotu úhlu φ_l a porovnejte ji s hodnotou φ_x .